

ROEPIING

Woolf

ROEPING

No. 1 NOVEMBER 1951

Acht en twintigste jaargang

Redactie

Paul Haimon

J. W. Hofstra

M. Molenaar M.S.C.

Michel van der Plas

Gabriël Smit

Lambert Tegenbosch

Redactie-secretariaat

Eindstraat 19

Amby (L.)

Administratie

H. Gianotten

Bredaseweg 57

Tilburg

Postrekening 21785

Voor Vlaanderen

N.V. Standaard Boekhandel

Antwerpen - Brussel

Gent - Leuven

Abonnementen

Abonnementen kunnen op elk tijdstip ingaan; men verbindt zich voor een hele jaargang.

De abonnementsprijs bedraagt f 12,50 franco per post. Dit bedrag is te voldoen ineens, of in twee halfjaarlijkse termijnen, telkens na het verschijnen van de eerste en zesde aflevering.

Losse nummers à f 1,25

Uitsluitend voor ingeschreven studenten worden abonnementen beschikbaar gesteld à f 9,—

Voor Vlaanderen bedraagt de abonnementsprijs 200 fr. per jaar.

INHOUD

<i>Redactie:</i>	1	Verantwoording
<i>Michel van der Plas:</i>	3	Thalassa
<i>Paul Haimon:</i>	9	Het Landgoed bij het Moeras
<i>Pierre Kemp:</i>	12	Gedichten
<i>Anton van Duinkerken:</i>	16	Christelijke Inspiratie in de romantiek
<i>Nico Verhoeven:</i>	24	Nocturne voor harp en de Meeuwen
<i>Harriet Laurey:</i>	25	Lorelei
<i>Gabriël Smit:</i>	26	De Vlucht
<i>Henri Bruning:</i>	27	Betwistbare Misverstanden?
<i>Lambert Tegenbosch:</i>	31	De Dagelijkse Mis van Mijnheer Bots Tegen Lammerts
<i>Charles Eyck:</i>	35	Memoires (Fragment)
<i>Leon van Kelpenaar †:</i>	41	Vader en Zoon
	42	In de Jimmy
<i>Frans Babylon:</i>	43	In Memoriam Leon van Kelpenaar

KRONIEK:

<i>Gabriël Smit:</i>	46	Oratio pro Domo
<i>M. Molenaar M.S.C.:</i>	51	Un frère joyeux
<i>A. van Gool:</i>	53	Echo van Orpheus' Melos
<i>H. A. J. Tempelman:</i>	54	Armin Mohler en de Konservatieve Revolution

KRITIEK:

<i>G. S.:</i>	57	Emancipatie en Kunstbegrip
<i>J. W. H.:</i>	58	Comedie
<i>M. v. d. P.:</i>	59	De Krachten van de vrede

Omslag van dit nummer van ALBERT TROOST; illustraties op pag. 11 en 38 van CHARLES EYCK; het vignet op pag 18 is het frontispice van Rhijnvis Feith's „Julia”; het vignet op pag. 41 is ontleend aan het doodsprentje van Leon van Kelpenaar; het vignet op pag. 56 is van Wim Boost.

MEDEDELINGEN VAN DE REDACTIE.

Zoals wij ook zelf bemerken, is dit eerste nummer van 48 pagina's reeds uitgedijd tot een omvang van 60 grote bladzijden. Zijn wij niet te remmen in onze hartstocht om van 'Roeping' een voornaam, groot blad te maken, dat weer de beste jaren der katholieke letterkundige activiteit in herinnering roept?

Er zullen meer van zulke grote nummers volgen, maar we beloven niet meer dan we ook zeker kunnen volbrengen.

Wij hebben bij onze eerste ronde door schrijvend en tekenend Nederland niet alle adressen kunnen aandoen, reeds niet omdat bij 'Roeping' niet een cartotheek met de adressen van alle kunstenaars, huisvaders, vrijgezellen en hun pseudonymen (met postbus-nummers) aanwezig blijkt. En zelfs de meest bedrevene in praktische naastenliefde, de juffrouw van K.O. 8, wist ons niet duidelijk te maken, waar we hen die nergens (kunnen) wonen en toch ergens huizen, moesten zoeken. De goede copy van hen, die buiten onze schuld tot nog toe onvindbaar waren, verwachten we dus in de komende weken.

Adres van de Redactie-Secretaris:

Paul Haimon, Eindstraat 19, Amby bij Maastricht.

BETWISTBARE MISVERSTANDEN?

1. Het probleem van de mens is, dat hij tegen het probleem van de mens niet is opgewassen: het is groter dan hij. Dit is tevens zijn specifieke tragiek, en een lot waaraan het dier ontkwam. Het is dier is de oplossing van zijn probleem.
2. Waarheid is daar waar de scheppenden zijn. Daar wordt waarheid. — Maar waar zijn de scheppenden? — In hun vel, hoont het gemeen, en inderdaad, daar zijn zij; en meestal zijn zij daar-alléén. Doch vaak gunt men hen dát niet.
3. De verwondering is niet een eigenschap van de primitieve mens, maar de verworvenheid van de denkende, de gerijpte, de niét meer primitieve mens. De primitieve mens vindt de wereld om hem heen niet raadselachtig, integendeel. Hij dwaalt, onder een boom door, van de schaduw in het licht, noch met betrekking tot de schaduw en de koelte, noch met betrekking tot die wonderlijke overgang wanneer hij vanuit de koelte van het lommer weer de gloed van het zonlicht betreedt. De bomen en het licht en al het andere waren er vanaf het ogenblik dat hij voor het eerst de ogen opensloeg; vanaf dat eerste ogenblik waren zij geheel vanzelfsprekende aanwezigheid en was hij ermede vertrouwd zoals wij-zélf in die lang geleden tijd toen wij nog arge-loos en gelukkig met die dingen omgang hadden en niet vroegen. Zijn leven is ont-waken, en zijn ontwaken enkel waarnemen, met lust of onlust, een één blijven met de dingen zonder verhelderd bewustzijn, en daarom zonder achterdocht d.i. zonder ver-wondering. En zo is hij ook in zijn ontzag en in zijn angst. Hij verdedigt zich tegen gevaren, maar hij is er niet verwonderd over. De verwondering erover zou hem niet-begrijpend doen glimlachen. De primitieve mens reageerde zo als de primitieve mens in onszelf lange tijd reageerden en zoals nog de tallozen reageren. Eerst als wij op-houden primitief te zijn, wordt de mogelijkheid geboren der verwondering.

Niet de verwondering staat aan de aanvang van het denken; er is een vragen zonder verwondering, n.l. het vragen van de vertrouwde mens: de eerste gevaarlijke vermetelheid van de zékere. Zelfs de vraag verwondert hem niet: hij is te zeker nog het antwoord te vinden, of reeds te bezitten. „Ik moet beginnen met aan alles te twijfelen”; dat is, volgens Descartes, de oorsprong en eerste imperatief voor alle wijsgerig denken; doch het moet wel heel stellig reeds een nieuwe zekerheid bezitten (of vermoeden) om dié twijfel zo optimistisch als imperatief te lanceren. — Neen, niet de verwondering is de aanvang van het denken, maar het denken wordt de aanvang van de verwondering. Men moet lang gedacht hebben (en hoe lang en diepzinnig denkt vaak reeds het denkende kind), er moet reeds veel zekerheid ontzenuwd zijn vooraleer men waarlijk een verwonderde is. En alleen een diepe innerlijke kracht en onbevreesdheid maken het mogelijk dat het vertrouwde ons bevreedt en deze bevreesdheid tot verwondering groeit. Geen enkele uitzonderlijke gebeurtenis (geen dood, geen liefde, geen ramp, geen geluk) vermag de ervaring ervan met verwondering erover te doen eindigen; ge kunt dit dagelijks rondom u waarnemen; men vervolgt in liefde, ramp en ongeluk on-verwonderd zijn weg. Alleen een gruwelijke, onbezweerbare daimoon in onszelf kan in ons de verwondering doen geboren worden. Zij is het kind van de twijfel; de twijfel het kind van de onbevreesde vraag. Maar eerst de laatste vragen (en hun diepste twijfel) doen de verwondering geboren worden.

Het was niet de primitieve mens, het was de uitzondering daarop, het was de wijze tussen de primitieven (of in een primitieve collectiviteit; de collectiviteit is altijd primitief) die voor het eerst de verwondering kende, het was de mens die aan de primitieve staat ontgroeid was. Hij was n.l. die uitzondering die bewust-zijn werd, en eenzaamheid toen, en verwondering daarom. Men moet niet verwonderd zijn dat men niet tot de verwonderden behoort. Het is ook veel beter zo. De wijsbegeerte heeft geen ander doel dan de verwondering te ontzenuwen, d.w.z. weer (net als gij?) primitief te worden: maagdelijke aanvang. Alles is goed zoals het is, is het laatste woord der wijsheid. Zij gelooft weer ... wat de primitieve mens van meetaf heeft geloofd.

4. Het geluk is voor de ongelukkigen. Wij zijn niet ongelukkig.

Het gaat dan ook niet om het geluk, maar om de blijdschap, dit zoveel edeler bezit. Het geluk is niet blijvend, en het kan, op zeker moment, het deel worden van eenieder (men behoeft slechts verloofd te zijn) (of dom). Het is gratis, zonder verplichtingen; het wordt gegeven, — niet verworven. De blijdschap daarentegen (geen geschenk der goden, maar een verworvenheid) is een gesteldheid die „niemand u ontnemen kan”: zij is de prijs van de hoogste inspanningen onzer edelste vermogens. Blijde toch is hij, die de orde der dingen gevonden heeft en deze leeft. Hij is vrede. Eén met alles. Hij heeft God gevonden, en zichzelf.

5. Toen onze oudsten onlangs aan tafel over Godfried Bomans spraken, maakte ons vijfjarig dochtertje, dat nog het montessori-bewaarschooltje bezoekt, ons schuchter op haar aanwezigheid attent door óók iets te vragen over die Jezusfried Bomans. Voor de anderen was deze verbluffende combinatie een bron van veel vrolijkheid, maar zij, zoals ik eerst later begreep, had het toch blijkbaar goed in zich opgenomen dat Jezus God is. Bovendien — ook dit verklaart veel — spraken wij met de uiterste welwillendheid over Bomans (kan men anders in het bijzijn van zijn dochters?) en over God spreken wij uiteraard niet minder welwillend. Er was dus alle aanleiding voor misverstand bij zulk een klein breintje dat eigen wegen gaat. — Toch is het een blijk van ongemene schranderheid, dat zij, de vijfjarige, aan de stelling „Jezus is God” tevens het misverstand verbond: God is Jezus. — Dat God meer is dan Jezus weten er overigens wel meer niet (en onder hen de besten, zei ik haast).

6. „Wer eine Weltanschauung schon hat und entschlossen ist, unter allen Umständen an sie Weiter zu glauben, der hat Philosophie für seine Person ganz und gar nicht nötig.” (Windelband, Einleitung in die Philosophie).

Vandaar de Scholastiek?

Wil het verstand dan ook niet een weinig bevredigd worden?

Maar in ieder geval is het waar voor de tallozen. De tallozen hebben voldoende aan een wereldbeschouwing, — maar de tallozen hebben dan ook geen verstand. Of wel op het terrein van de geest (zolang het gaat om het antwoord), maar niet op het terrein van de vraag. Maar wat is een antwoord waaraan geen vraag voorafging? Iets dat in de ruimte zweeft? Ook dat. En is dat de wereldbeschouwing der tallozen? Ook dat.

7. Wat is God? Ik weet het niet.

Wat wilde Hij, als Schepper, tot uitdrukking brengen? Ik weet het niet.

Ik weet niets van de goddelijke orde.

Ik weet alleen iets, 'n weinig, van mijn eigen orde. Ik weet b.v. dat ik ben. „Wat denkt, kan niet niet-bestaan; ik denk, dus ik ben.” Zo toch leerde het Descartes. Maar dat ik denk is juist precies datgene wat de anderen betwijfelen; veel redenen heb ik dus niet om aan mijn bestaan te geloven. Maar goed. Ik weet nog meer. Ik weet: ik ben ergens een klein kamradje; maar dat tandrad-zelf ken ik niet. Ik weet dat mijn getande rand ergens in andere tanden grijpt; ik weet dat mijn omtrek een cirkel is en andere getande cirkelschijven de mijne beroeren. Maar omtrent die andere raderen weet ik feitelijk niets, en of zij mij bewegen of ik hen weet ik al even onnauwkeurig: ik weet, aan de ene kant word ik bewogen en aan de andere kant breng ik in beweging, maar aan welke kant ik in beweging breng en aan welk inzelf bewogen word, is mij nooit recht duidelijk geworden. Ik weet dat, als ik geheel cirkel ben en juist getand, mijn eigen heil verwerkelijkt is en, voor zover het van mij afhangt, ook dat der andere aangrenzende raderen. Maar de prachtige jubileum-druk die ergens uit dat geheel van raderen en schijven en rollen, stampers en zuigers etc. moet te voorschijn schuiven, ken ik niét, en kan ik niet lezen. Ik weet niet wat de bedoeling is. Ik ken wel, ergens, een doel, — geen bedoeling. Allerminst als de bedoeling is: mijn geluk: God. Want:

Wat is God? Ik weet het niet.

Als ik mij in GOD verdiep, deins ik verbijsterd terug.

8. Onverwacht gevolg: De goochelaar toverde het konijntje te voorschijn, en het konijntje goochelde de tovenaars weg. — Wat nu?

— Zo gaat het altijd, zeurt de wijze stem van mijn tante Historica. In haar buurt noemt men haar reeds tante Histerica, hetgeen een flauwe woordspeling is. Achter haar woont haar nichtje: Philosophia Perennis, 'n mooi, ingetogen, verstandig meisje. Van adel, fluistert men, maar dat geloof ik niet. „Tout système relève de la volonté plus que

de l'entendement, de l'action plus que de la connaissance et de l'art plus que de la philosophie." (Etienne Gilson). Ik heb haar overigens nooit ontmoet. — U?

9. Onlangs stond ik, ver van huis, met mijn dochtertje (het vijfjarige) te kijken naar een klein fonteintje welks zes dunne straaltjes — zes lage druppelboogjes — licht en bijna onhoorbaar op het vijfervlakje vielen, temidden van de stille weelde, de wasdom en het zonlicht van een zomertuin. Het fonteintje was duidelijk een huisvlijt-productje. Maar het ruiste zo vredig en vergeten en nederig; het was zo dicht bij de aarde en haar goedheid. Ja, het was tegelijk mooi en miezerig, verloren en vol vrede.

Hoe ontroerend is toch het glinsterend spel van het water. Het herinnert mij altijd aan het Begin der dingen, toen alles nog goed, zuiver, eenzelvig en eenvoudig was.

Eén straaltje, het krachtigste, klaterde iets luider neer: het raakte een rotsje. — Oog mijn dochtertje vond het klaarblijkelijk mooi. Stil en gespannen keek zij toe.

„Mooi, hè?” zei ik zacht.

Ze aarzelde even.

„Het is zo besmettelijk,” fluisterde ze krampachtig.

„Besmettelijk?” vroeg ik, misschien het meest nog verwonderd over dit woord, in een vijfjarig mondje. „Wat is zo besmettelijk?”

„Het water.”

„Het water? — Hoe bedoel je dat?”

„Het versnelde de komst van haar plasjes zo”, verklaarde ze.

(Ik maak mij ongerust. Ze speurt reeds te veel samenhangen.)

10. Het is niet de ónwijsheid dezer wereld welke Christus kwam te niet doen, noch allereerst de boosheid der mensheid welke Hij kwam vonnissen; het is veeleer de wijsheid en de goedheid der wereld geweest waartegenover Christus — met iedere daad van zijn leven — *Zijn* wijsheid opstelde: die wijsheid waarvan Hij zeide dat *deze* niét van de wereld was, niét... die schoonste der mensen.

11. De waarheid „ruht in der Tiefe” zei Goethe. Diep en diepzinnig is ook de onwaarheid. Dit zei Goethe niet.

12. Wij hebben altijd behoefte te menen dat onze grote „verblindende waarheden” ook reëel onze liefde bezitten, — al hebben wij er gemeenlijk op geen andere wijze deel aan dan mijn vijfjarig dochtertje aan de woorden waarmede zij zichzelf, alvorens des avonds in haar bedje te stappen, onder de zondaars schaart en haar goddelijk leventje van overdag betreurt. Ja, wij hebben altijd behoefte te geloven dat wij liefde zijn, — maar de meest geslaagde uitdrukking van onze liefde is: wat denkbeeldige droefheid (af en toe) om het gemis van die liefde. — Doch meestentijds bezitten wij onze „verblindende waarheden” alleen om anderen de ogen uit te steken — en als het kan nog 'n beetje meer.

13. De mens is onvolmaakt, en daarom vrij. God is volmaakt, dus niet vrij. Hij is volmaakt gebonden.

14. „Zij weten niet wat zij doen.” De gewone trieste (en gelukkige) geschiedenis. Er zijn trouwens maar weinig mensen die mógen weten wat zij doen (d.i. *zijn*).

15. Ik prefereer toch nog altijd de ontrouw van een mens boven de trouw van een dier. De voorkeur voor dit laatste is enkel zwakheid.

16. Wij zijn allen slechts een kleine (doch beslissende) vrijheid binnen onze onvermijdelijkheid. Op die kleine vrijheid komt het nu toevallig aan, maar van die vrijheid maken we slechts zelden gebruik.

17. Er is niets zo anoniem als een naam, en niets zo onbenaambaar als het leven. Vandaar dat we in een naam kruipen, en nooit worden wat we zijn (en daardoor vergeest zijn).

18. Een goed theoloog weet alles. Daarom leert hij nooit iets.

19. Ach, de mensen zijn zo kwaad nog niet; ze schijnen alleen de moeite niet waard en dat is veel erger.

20. Ik kan mij niet voorstellen, dat God zo dom is dat Hij op die manier slim heeft moeten zijn, — denk ik vaak als ik Gods ondoorgroondelijke raadsbesluiten hoor... expliceren. En opnieuw herinner ik me dan Shaw's onvolprezen grapje:

Ladvenu: The ways of God are very strange.

Charles: How so?

21. „Krijg het heen en weer!” Het „heen en weer” is vooral een ziekte van wijsgeren. En meestal ongeneeslijk.

22. De hele familie hier is idioot — op ik na, zei de idioot.

23. Wat dunkt u hiervan: bezoedeld, bedoezeld; vermurwen, verwurmen.

24. Staat er in Cita Vaticana niet ergens een vriendelijk huisje te huur met riant uitzicht en bijbehorende betrekking, 'n heel, heel klein betrekkingje maar, b.v. als portier, als servus servi servorum? Niet? Treurig is toch het leven als men niet tot de notabelen behoort. Treurig die woningnood. In Rusland is het ook al zo moeilijk.

25. In zou toch wel graag zo'n mooie ministersuniform hebben, met zo'n lange dunne degen opzij van me en 'n spitse zwarte steek op mijn hoofd. Om thuis te dragen, of wanneer ik een straatje omloop of naar de markt fiets. Als men dit alles maar in eenvoud des harten draagt, baart het ook weldra geen opzien meer, en er zou niemand aanstoot aan nemen. Ik zou zo graag iets heel hoogs zijn en tevens heel eenvoudig willen blijven. Ik zou dan echt van deze tijd zijn. Ik zou zo graag willen bewijzen dat ik dat ook ben.

26. Met iemand reproducties bekeken van beelden van Michelangelo. Na een langdurige stilte uitte de ander zijn bewondering: „Nou, nou, dat is geen kattepis.” En ik kon hem niet eens ongelijk geven.

27. De terrorist en saboteur in oorlogstijd is de extremist in vreedestijd. Zo bruikbaar en bemind als hij is tijdens de oorlog, zo onbruikbaar en te veel is hij wanneer het vrede is. De extremist zet zich voor iets in, en dat bevordert niet de vrede, doch de tweedracht. De vrede heeft behoefte aan een heel andere illegaliteit. Aan twee handen op een buik e.d.

28. Driekoningen. Kika (ze is drie) vroeg, terwijl ze naar het Kerstkribje keek, waarbij we de koningen hadden neergezet: „Wie knielt daar zo, met zijn ene poot staande?”

29. Zichzelf trouw blijven betekent nooit: zijn overtuigingen trouw blijven. Overtuigingen wórdén, en wisselen.

30. De grote toegewijden zijn tevens de grote onverschilligen.

31. Er is niet één waarheid het sterven waard, maar alle zijn ze het leven waard. En de schoonste waarheid is leven (met of zonder waarheid).

32. Ik verlaat de tempel van het weten. Alle weten is weten aan de oppervlakte. Het is nacht nu. In de verte hoor ik stil en weemoedig musiceren.

33. Eindelijk alle denken zonder vijandschap zijn.

34. Monoloog, - monologisch, - mono-logica. Ja, laten we het bij dit laatste houden. — O mono-logica, mono-harmonica, hartstochtelijke troika.